

בית הנשיא
לשכת דוברות

על הדברים מוטל
אמברגו לפרסום עד
לנשיאתם

יום שני, ג' בחשוון תשע"ח, 23 באוקטובר 2017

דברי נשיא המדינה בפתיחת המושב הרביעי של הכנסת ה-20

מכובדיי. אני מתכבד לפתוח את המושב הרביעי של הכנסת ה-20. אשרינו שזכינו לשבת בירושלים, בכנסת ישראל, שנת השבעים לעצמאותה של מדינת ישראל. בחודשים ובשבועות שחלפו זכיתי לפגוש את העם בישראל ברגעי השמחה ולהיות שם יחד ברגעי העצב והשכול. הייתי במע"אר ובחורפיש, בחלמיש ובהר אדר, באבו גוש ולאחרונה באלקנה. עברתי בארץ הזאת, שעצבונה וששונה הם שתי וערב בבגד יומה. פגשתי את היצירתיות, את הלהט, את האמונה והחוסן של אזרחי ישראל, אותן מעלות טובות של האומה הזאת, אשר הופכות את מדינת ישראל לפלא שהיא. הכנסת היא נציגתו של הריבון, העם בישראל, כל העם בישראל. בבית הזה אנו זוכרים שאל העם - עולים. העם המופלא הזה שזכינו להיות משרתיו ונציגיו.

יקיריי. לפני כעשור עמדתי לפני אחד מענקי המשפט הישראלי לדורותיהם, אהרון ברק והתרעתי שהכרזה על המהפכה החוקתית הייתה למעשה הכרזה על הפיכה. אמרתי לו אז, ואני מצטט: "כל הגדרה שמפרה את האיזון, כל מעשה שמבטא או אפילו רק מסמל, זליגה לתחומה של רשות אחרת, מחוללים מציאות של "דמוקרטיה כאוטית", של תוהו ובוהו מערכת ומסוכן. זליגה כזו מתרחשת לעיתים באבחת פסק דין, לעיתים בהינף הצהרה או במוצא שפתיים שאינו שקול. הצד השווה שכולם, שהם מצטרפים אחד לאחד לתהליך הרסני, שהיה מי שכינה אותו "מהפכה", אולם אני מוצא בתהליך זה "הפיכה של ממש", שכן אמרתי אז, כפי שלמדנו כולנו, מהפכה מתרחשת מלמטה, בהתקוממות עממית אשר מטפסת ומשפיעה על הצמרת. ואילו כאן, גמרה אומר הצמרת עצמה, לבלבל את היוצרות בתוכה." כך אמרתי אז, ועודני מחזיק בעמדה זו לגבי הסכנה בהסגת גבולה של הרשות המחוקקת על ידי הרשות השופטת.

מכובדיי. נער הייתי וגם זקנתי, והיום, כשלושה עשורים אחרי ההכרזה על "ההפיכה החוקתית" ההיא, אני מבקש להצביע על מה שנדמה לי כתנועת הנגד של המטוטלת ההיסטורית, על מה שנראה שוב כהחלטה של הצמרת, לבלבל את היוצרות בתוכה. אנו עדים היום לרוחות של מהפכה או הפיכה שניה. הפעם, שלטון הרוב - הוא השליט הבלעדי. במקום "היקום השפיטי", אנו מוצאים את "היקום הפוליטי". ותחת המציאות שבה "הכל שפיטי", צומחת המציאות שבה "הכל פוליטי". התקשורת פוליטית, המוסדות הדמוקרטיים - כולם, מהפקידות המקצועית ועד למבקר המדינה, פוליטיים בית המשפט העליון פוליטי, כוחות הביטחון פוליטיים, ואפילו צה"ל, צבא ההגנה לישראל שלנו פוליטי? מלוא כל הארץ ומוסדותיה - פוליטיקה. המהפכה הזאת מבקשת לקרוע סוף סוף, את מסכות הצביעות לכאורה, מעל שומרי הסף כולם. במהפכה הזאת, השליט הוא גם הקורבן. "אנחנו נראה לכם מה זה", זהו פס הקול של המהפכה, תמה ממלכתיות מן הארץ ואחרינו המבול.

מכובדותיי, חברות וחברי הכנסת. גבירותיי השרות ורבותיי השרים. אין לי לתאר אלא את אשר רואות עיניי, במה שנראה כניסיון מתמשך להחליש את שומרי הסף של הדמוקרטיה הישראלית. כך, לגבי בית המשפט. תהום מונחת בין הניסיון האחראי והאמיץ להגדיר לאחר שנים את הפריצה ביחסים שבין הרשות המחוקקת לשופטת, לתחום את הביקורת השיפוטית, לשאול שאלות על מנגנון המינויים, לחתור להרכב שופטים מגוון ומייצג יותר, לבין הניסיון להלך אימים על בית המשפט, להחליש אותו כמוסד ולהזמין בפועל את הציבור לערער על סמכותו ועל הכרעותיו. ייתכן מאוד שהגבלת תחולת הביקורת השיפוטית ובוודאי הגדרתה, טובות למדינת ישראל ואולם, כיצד בית משפט עליון מאוים, קונפורמי, חסר

על הדברים מוטל
אמברגו לפרסום עד
לנשיאתם

בית הנשיא לשכת דוברות

שיניים, יכול להיות אינטרס של מדינת ישראל? של הדמוקרטיה הישראלית? האם לא ניתן לנהל פולמוס אפקטיבי ונוקב בין המוסדות הדמוקרטיים, שאיננו הופך ל"משחק סכום אפס" ביניהם? קראתי בהתפעלות ובהערכה את דבריה החריפים של שרת המשפטים על חוק הלאום ועל הציונות כשטח המת של המשפט הישראלי. גם אם דבריה עוררו בי אי נחת קשה, לא יכולתי שלא להקשיב למילים בקשב רב ולזהות את האתגר שהיא מציבה בדבריה למשפט הישראלי ועל הדילמה הקיימת במהותה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, ציונית ודמוקרטית. כך, גם לגבי התקשורת. התקשורת הישראלית אינה חפה מביקורת. היא חוטאת לעיתים, בהשטחה, בהדרה, בביקורת מנופחת, כן ואף בדיבה. ואולם, זה דבר אחד לעבוד בתיקון התקשורת, ולחייב אותה להיות מגוונת יותר, מקצועית ועניינית יותר - ודבר אחר לבקש לשלוט בה. אמרו לי רבותיי, כיצד תקשורת חלשה, מתחננת על חייה - יכולה להיות אינטרס של מדינת ישראל או של הדמוקרטיה בכלל ושל הישראלית בפרט? השחיקה הזאת לא עוצרת כאן. היא ממשיכה בהתבטאויות קשות כנגד הפקידות המקצועית הבכירה ומבקר המדינה, ומגיעה עד כדי השתלחויות פומביות חוזרות ונשנות בצה"ל ובמפקדיו הבכירים. תופעה, כפי שאמר שר הביטחון אביגדור ליברמן, הפוגעת בביטחון הלאומי של מדינת ישראל. ואני שואל אתכם, רבותיי, עד אנה אנו באים במהפכה או שמא בהפיכה הנוכחית? האם זוהי משילות?

מכובדיי. לממשלה, למחוקקים, לכם, עומדות הזכות והחובה לערוך שינויים מערכתיים, לעיתים דרמטיים ומתחייבים. אבל רבותיי, מה בין זה לבין הפגיעה בלגיטימיות של המוסדות עצמם? האם אין לנו עוד צורך בהם? האווירה הזאת, של ה"דה לגיטימציה", אווירת ה"הכל פוליטי", מחלחלת היום אל הציבור, שמקבל את המסר, שאין עוד ממלכתיות, יש רק משילות. ודמוקרטיה, באווירה זאת, דמוקרטיה פירושה שהחזק קובע. דמוקרטיה פירושה שהכוח של הרוב המזדמן הוא שקובע, ורק על פיו יישק דבר. ואני שחייתי בימים של בלי חירות ומק"י, יודע מה המשמעות של הדבר הזה.

מכובדיי, חברות וחברי הכנסת. אינני רואה צורך להביא חיזוק לדברי, בדמות ציטוטים שלז'בוטינסקי או בגין, על מהותה של הדמוקרטיה וחשיבות מוסדותיה. זאת, מכיוון שהמהפכה המתרחשת לנגד עינינו, איננה המשך של הרוויזיוניזם, או של הבגניזם. להיפך. המהפכה הפוליטית הזאת בזה להדר הז'בוטינסקאי. היא רואה בבגין אדם שרק ייחל להכרה מהאליטה הישנה, שכל מבוקשו היה "מאמר מערכת" אוהד בהארץ, ובעיקר - אדם שלא היה אמיץ דיו להשלים את המהפך של 77. ולכן, למרות כל השנים הללו בשלטון, כך לדידם של אדריכלי המהפכה הפוליטית, המהפך לא הושלם: טרם נכבשו מעוזי הכוח של הדמוקרטיה המוסדית הישראלית: גופי הביטחון, התקשורת, והפקידות המקצועית ובראשה מערכת המשפט.

חבריי, חברי הכנסת. אינני ילד. מובן שפוליטיקה היא אומנות הכוח, אבל מנהיגות, מנהיגות היא אומנות השימוש בכוח להגשמת חזון ודרך. לכן, בפתח המושב הנוכחי, ראוי שנזכור כי משילות פירושה לנווט את הספינה ולא להבטיח שכל מלח על סיפונה הוא בדמותך ובצלמך שלך. מנהיגות במדינה דמוקרטית היא המלאכה של יצירת הסכמות, לא של הכנעות.

חברותיי. חברי וחברות הכנסת. כפי שאמרתי בזמנו לנשיא בית המשפט העליון, אהרון ברק, חברה דמוקרטית מבוססת על כך שהיא נבנית מתהליכים, לא ממהפכות. משטר דמוקרטי תקין, מוכרח ללטש ולהשחזר את דרכו בסבלנות, בדרך של שקלא וטריא, בדרך של שיתוף פעולה והידברות. בתהליך מתמיד של תיקון מערכות ושל חיזוק האיזונים והבלמים ביניהן. בעוד שדמוקרטיה, אנו אולי יודעים מהי סיפורה של המדינה היהודית והדמוקרטיה נכתב על ידינו, על ידכם, יום יום. וראשיתה במגילת העצמאות, שעד היום עמדה לנו אל מול העולם כולו. זוהי היצירה היהודית הנועזת ביותר בהיסטוריה של העם המופלא

**על הדברים מוטל
אמברגו לפרסום עד
לנשיאתם**

**בית הנשיא
לשכת דוברות**

הזה, והמחייבת אותנו במלוא האחריות, התבונה ההיסטורית והרגישות. אני מאחל לכם ולכולנו מושב של הנהגה והישגים, מתוך יצירת הסכמות. מושב שבו לכל קבוצה שמיוצגת כאן, תינתן ההזדמנות להשפיע ולקחת חלק. מושב של ענווה וכבוד למערכות המכוננות שמבלעדיהן ומבלעדי האיזונים הדקים ביניהן, אין. מושב של הבטחת המשילות, לצד שמירה על הממלכתיות. מושב שיאדיר את שמה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, דמוקרטית ויהודית בדיבור אחד. כי קרוב אלינו הדבר מאוד, בפינו ובלבבנו לעשותו. היו ברוכים.

לפרטים נוספים:

נעמי טולדנו קנדל – דוברת בית הנשיא 052-9463662

עדי אילת – עוזרת דוברת בית הנשיא 054-7950352